

Összeesküvés-elmélet helyett ismerjük meg vitapartnerünk álláspontját!

Pokol Béla válaszában megfedd, amiért „Haragvó Globalokrata” (?) módján reagáltam vitacikkére. Ehelyett azt javasolja, hogy maradjak közelebb a tudósszerephez, és mellesleg olvassam el az általa előírt kötelező irodalmat. Meglehet, valóban haragos voltam cikkét olvasván, hisz mindig feldühít, ha egyébként jobbra érdemes írástudóktól tudományos érvek helyett csak globális összeesküvésről szóló fantazmagóriákra telik. Miközben izgalommal várom mások hozzászólásait, hadd igazoljam állításomat, de csak röviden, mert egy jogtudományi vita olvasója feltehetően nem erre kíváncsi.

Mi mással, mint összeesküvés-elmélettel magyarázható az a körülmény, hogy válaszul egy írásra, amiben én kizárólag tudományos és azzal összefüggő alkotmánybírói tevékenységét értékeltem – megengedem, kritikusan – Pokol az én „nemzetállamokat ellenőrző alkotmányoligarchia kiépítésében” játszott szereppemmel kezdi, amit állítólag „a globális hatalmat megvalósító” Soros Alapítvány elnökeként töltöttem volna be. Tán csak nem arra gondol, hogy az Alapítvány – aminek egyébként én utolsó elnöke voltam, hiszen Magyarország EU-s csatlakozásával egyidejűleg beszüntette tevékenységét – Orbán Viktor angliai tanítatásával hozzájárult miniszterelnökké válásához, és így ellenőrzi hazánkat?²

Az sem vitapartnerem nálam hiányolt tudósszerepének megnyilvánulása, hogy írásában, miközben határozott véleményt formál számos alkotmányjogi kérdésben vallott álláspontomról, köztük az alkotmánybírói aktivizmussal kapcsolatos véleményem állítólagos változásairól, mindezt egyetlen – a HVG-ben 1997-ben megjelent – publicisztikai írásom alapján teszi. Persze félreértés ne essék, én nem szeretném előírni Pokolnak, hogy mit olvasson, de azt elvárnám egy jogtudóstól, hogy ha már véleményt formál nézeteimről, előbb ismerje meg azokat, és ne csak egyetlen hetilap-cikk alapján ítélkezzen. Egyébként értem én, hogy a cikk megjelenésének időpontja annak az ugyancsak konspirációs állításnak az alátámasztására is szolgál, miszerint én akkor voltam az alkotmánybírói aktivizmus ellen, amikor éppen nekem kedves kormány volt hatalmon. Nos, ha megnéztet volna a témában több nyelven megjelent legalább egy tucatnyi publikációm közül néhányat, amelyek közül a többség történetesen az első Fidesz-kormány idején született³, akkor könnyen rájöhetett volna, hogy mindig is elleneztem az Alkotmánybíróság alkotmányos hatásköreinek kiterjesztő értelmezésében és az államszervezeti kérdésekben megnyilvánuló aktivizmust, és ez vezetett ahhoz is, hogy 1996-ban nem kéjjel, de önként – és nem eltávolítás eredményeként – távoztam az Alkotmánybíróságról. Ugyanakkor kezdettől fogva, és ma is helyeslem az alapjogi ügyek esetében az alkotmány morális értelmezésén alapuló aktivista attitűdöt.

¹ Egyetemi tanár, ELTE TáTK, az MTA doktora

² Szinte egy napon Pokol sorainak keletkezésével Orbán Viktor a Keresztény Értelmiségiek Szövetsége, a Magyar Polgári Együttműködés Egyesület és a Professzorok Batthyány Köre által szervezett rendezvényen szintén néven nevezte a Soros Alapítványt, mint annak az “összeesküvésnek és árulásnak” a fő szervezőjét, amely “a nemzetállamokat Európában zárójelbe akarja tenni”.

http://index.hu/belfold/2015/10/30/orbannak_a_vilag-osszeeskuves_az_uj_illiberalis_allam/. Miután Pokol írásában a „globalokratákat” nem kapcsolja össze a zsidósággal, ezért nem szórakoztatom az olvasókat olyan, másoktól hallott történetekkel, amikor mégis ezt teszi, és ellenállok annak a kísértésnek is, hogy saját magam által megélt hasonló történeteket felidézsek azokból az időkből, amikor személyesen is beszélgettünk még Pokol Bélával.

³ Valóban csak néhányat említenék itt illusztrációként: Az aktivizmus vége? A Sólyom-bíróság kilenc éve. Fundamentum, 1999. 2.; The Hungarian Constitutional Court – Lawmaker or Part of the Judiciary. East European Constitutional Review (Russian edition), No. 3 (28) 1999.; The Hungarian Approach of Constitutional Review, in Wojciech Sadurski (ed.), ‘Constitutional Justice: East and West’. Kluwer Law International, 2002.; Államszervezeti és hatásköri aktivizmus? Fundamentum, 2004/1.

De olvasható lett volna véleményem az Alaptörvény hatalommegosztási koncepciójával, pontosabban annak hiányával kapcsolatban is.¹⁰ Pokol ezúttal is ezek ismerete nélkül állítja, hogy nem értem az új alkotmány egész szerkezetét, mert „benne élek a baloldali háttér-értelmiség napi politikai küzdelmeiben az elmúlt öt év alkotmányozása ellen”. Nos, történetesen az elmúlt öt évben elég távol voltam a magyar közélettől, hisz nem élek Magyarországon, amit persze Pokolnak nem kell tudnia, csak akkor nem is kellene oly határozottan az ellenkezőjét állítania, mert a témához egyébként sem kapcsolódik. Ami pedig válaszában azt a „tudományos” állítását illeti, miszerint „az Alaptörvény strukturális megoldásai a hatalmi szerkezet kormánytöbbségtől való leszakítására” ma még nem, hanem majd csak a jövőben fognak látszani, ennek mindkét részében van valami igazság – ha nem is tudományos, hanem nagyon is politikai. Ma aligha látszik a hatalommegosztás ott, ahol a törvényhozó és végrehajtó hatalom összes féke és ellensúlya a kormányzó hatalom konszenzus nélkül, általában két-három parlamenti ciklus idejére megválasztott „barátai is üzletfelei” kezében van. Így van ez az Alkotmánybíróság esetében is, ahol 2013 áprilisa óta immár nyolc konszenzus nélkül megválasztott, a kormányhoz lojális, sok esetben korábbi parlamenti képviselőikből álló testület kellene, hogy ellenőrizze megválasztóikat.¹¹ A jövőben persze fogják is, feltéve, hogy a jelenlegi kormánypárt elveszíti a hatalmat. Ekkor valósul meg Pokol jóslata az Alaptörvény túlzott hatalommegosztási struktúrájáról.

Egyébként Pokol személyes példája igazolja, hogy a kormány érdekeit szolgáló alkotmánybíráskodás nemcsak pártos alkotmánybírákkal valósítható meg, hanem olyanokkal is, akik az alkotmánybíráskodás eszméjét, és azon belül a Magyarország által önként vállalt nemzetközi jogi kötelezettségek teljesítését is elutasítják. Ezt az eredeti cikkemben szereplő állításhoz Pokol akaratán kívül is igazolta válaszában, midőn úgy érvel, hogy az elmúlt évtizedek európai és azon túli alkotmánybíráskodásában a legtöbb helyen a német, aktivista gyakorlatban kialakult megoldások kerültek bele részben már az alkotmányok írott szövegébe, a főhatalom letéteményévé téve ezzel az alkotmánybírákat. Valóban, pontosan ilyen német-típusú alkotmánybíráskodást intézményesítő alkotmány alapján választották a testület tagjává Pokolt. Vagyis míg szerinte én „esküszöm” az 1989-es alkotmányra, addig ő fel is esküdött rá.

Mindezekkel együtt szeretném megismételni, hogy az eredeti vitaindítóban voltak valódi tudományos vitára érdemes gondolatok. Kár, hogy Pokol Béla csak azokra a felvetéseimre reagált, amelyek a vitára nem alkalmas nézeteiről szóltak. Kíváncsian várom mások hozzászólásait a valódi vitakérdésekhez.

¹⁰ Megint csak néhány példa: From Separation of Powers to a Government without Checks: Hungary's Old and New Constitutions (társszerzők: Bánkuti Miklós és Kim Lane Scheppele), in: Constitution for a Disunited Nation. On Hungary's 2011 Fundamental Law, CEU Press, 2012.; *Disabling the Constitution* (társszerzők: Bánkuti Miklós és Kim Lane Scheppele), *Journal of Democracy*, Vol. 23, No. 3 July 2012.

¹¹ Lásd erről részletesen Halmai Gábor, In memoriam magyar alkotmánybíráskodás. *Fundamentum*, 2014/1–2.